פרשת פקודי תשע"ו

גליון עוללות הכרם

א אוצר פון דברי תורה און דערציילונגען פון צדיקים

שנה א' - גליון כ"ו

מכון כרם בית שמואל אלכסנדר

יו"ל בס"ד ע"י
מכון כרם בית שמואל
שע"י חסידי אלכסנדר
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מכרם רבותינו

פון אונזער הייליגער ווייגאָרטען

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת

דער גוף פון א איד – א משכן

דער מדרש שטעלט זיך פארוואס עס שטייט דא צוויי מאל די ווארט 'משכן'. מרן דער **תפארת שמואל זי"ע** איז מסביר לויט ווי עס שטייט אין **ספרים הקדושים** אז די עבודה פון א איד איז צו זיין ערליך און שטארקן זיין נשמה איבער זיין גוף, אז די רוחניות זאל זיי ביי איהם שטערקער ווי די גשמיות, און דעמאלטס ווערט זיין גוף ריין און הייליג, און א מקום פאר השראת השכינה, ווי עס שטייט וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם - אז א איד הייליגט זיך, דעמאלטס וועט דער אייבישטער רוען אין איהם.

אבער עס זענען דא אין דעם צוויי הויפט נקודות וואס זענען וויכטיג און נאר דורך דעם וועט א מענטש ווערן הייליג און א וואוינונג פאר די שכינה. איינס, אז אין אלע זיינע הצלחות, סיי אין עבודת ה' ווען ער לערנט און דאווענט, און סיי אין זיינע גשמיות'דיגע געשעפטן וכדומה, דארף א מענטש שטענדיג געדענקן אז אלעס קומט פונעם אייבישטער, און אהן זיין כח איז גארנישט דא, און וויסן אז ער אליין קען גארנישט טוהן. און צווייטענס, אז א איד דארף זיך 'הייליגן' שטענדיג, סיי מיט זאכן וואס זענען מוּתָּר טאר מען זיך נישט אלעס נאכגעבן און מקיים זיין "קַדֵּשׁ עַצְמְךָ בְּמוּתָּר לָךְ", און היטן די אויגן ריין, וכדומה, און דורך די צוויי זאכן וועט ער הייליגן זיין גוף און זיין ראוי פאר השראת השכינה. און דאס איז דער רמז דא אינעם דאפעלטן לשון "הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן", א רמז אויף די צוויי עבודות וואס א איד דארף טוהן כדי ער זאל זיין א משכן און א וואוינונג פאר די שכינה. (ספה"ק תפארת שמואל א')

וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה

משה רבינו האט געבענטשט די אידן אויף יראת שמים

רש"י ברענגט אז די ברכה וואס משה רבינו האט דעמאלטס געבענטשט די אידן איז געווען "**יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם**" אז די שכינה זאל שטענדיג רוען אין אייערע ווערק וואס איר טוט מיט די הענט.

מרן דער **תפארת שמואל זי"ע** פרעגט, וואס איז דען די 'מעשה ידיכם' פון א מענטש, צו דען קען א מענטש עפעס טוהן אליינס, אלעס קומט דאָך פונעם אייבישטער, און אפילו וואס מיר 'מיינען' אז מיר טוען אליינס, אלעס טוט הקב"ה און ער איז דער וואס גיבט אונז כח דערצו, און וואס איז די כוונה וואס משה רבינו בענטשט דא די אידן שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם. און דער תפארת שמואל ענטפערט אז די איינציגסטע "מַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם" וואס א איד קען האבן אינגאנצן אליינס, און באמת טוהן מיט זיין אייגענע כח, דאס איז 'יראת שמים' וואס א איד האט מורא פונעם באשעפער און ער דינט איהם ווי עס דארף צו זיין, דאס קומט אינגאנצן פון די הארעוואניע פון א איד, און דאס גיבט מען איהם נישט פון הימל, ווי חז"ל זאגן אונז (ברכות ל"ג.) "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

אבער, אין יראת שמים אליינס זענען פארהאנען פארשידענע מדריגות. ווי עס איז באקאנט די ווערטער פונעם **מעזריטשער מגיד - דער הייליגער רבי רבי בער זי"ע** (ווי עס ווערט עטליכע מאל געברענגט אין ספה"ק תפארת שמואל) אויף דעם וואס די גמרא זאגט (ברכות ח.) "גָּדוֹל הַנֶּהֱנֶה מִיגִיעַ כַּפּוֹ יוֹתֵר מִירֵא שָׁמַיִם" אז עס איז גרעסער איינער וואס איז א 'נהנה מיגיע כפיו' (פשוט פשט מיינט דאס איינער וואס ארבעט אליינס און פלאגט זיך צו פארדינען פרנסה, און ער נעמט נישט קיין געלט פון אנדערע מענטשן) מער פון איינער וואס איז א ירא שמים. און לכאורה איז שווער צו פארשטיין, אמת טאקע אז צו ארבעטן אליינס און פארדינען געלט איז א חשוב'ע זאך, אבער מיט וואס איז ער 'גרעסער' פון א ירא שמים, און וואס זאגן דא חז"ל אז דאס איז חשוב'ער פון יראת שמים ח"ו?. ענטפערט דער מעזריטשער מגיד אז די כוונה פון די גמרא איז אויף צוויי סארטן יראת שמים וואס זענען פארהאן, אמאל איז דא א איד וואס מ'שיקט איהם אראפ פון הימל א געוויסע התעוררות און אן 'ערוועקונג' צו תשובה און צו יראת שמים, און דורך דעם ווערט ער נתעורר און ער באקומט טאקע יראת שמים, אבער דאס רופט זיך בלויז 'יראת שמים' ווייל זיין יראה קומט דאָך פון הימל - דורך דעם וואס מ'האט איהם געהאלפן פון הימל און איהם געשיקט דעם התעוררות, און ער האט נישט אליינס געארבעט און זיך געפלאגט דערויף. **אבער עס איז דא א גרעסערע מדריגה פון יראת שמים, ווען א איד ארבעט אינגאנצן אליינס און ער מוטשעט זיך צו האבן יראת שמים, אפילו מ'העלפט איהם נישט פון אויבן און ער פילט נישט קיין שום התעוררות, און מיט דעם אלעמען שטרענגט ער זיך אהן מורא צו האבן פונעם אייבישטער און איהם צו דינען, אזא איינער הייסט א 'נהנה מיגיע כפו - ער האט הנאה פון זיין אייגענע ווערק' ווייל ער האט אליינס געארבעט און זיך געמוטשעט דערויף אהן דעם וואס מ'זאל איהם העלפן דערצו.** און דאס זאגן אונז חז"ל גָּדוֹל הַנֶּהֱנֶה מִיגִיעַ כַּפּוֹ יוֹתֵר מִירֵא שָׁמַיִם, אז עס איז גרעסער די סארט יראת שמים וואס קומט פון אייגענע הארעוואניע, מער פון איינער וואס איז א 'ירא שמים' וואס מ'האט איהם געהאלפן פון 'הימל' צוצוקומען צו זיינע מדריגות אין יראת שמים.

מיט דעם קען מען צולייגן נאך, אז דאס איז די כוונה פון משה רבינו'ס ברכה "שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם" וואס דאס גייט ארויף אויף יראת שמים ווי עס שטייט אין תפארת שמואל. און משה רבינו האט זיי געבענטשט אז דאס זאל זיין נישט בלויז א יראת שמים וואס קומט מיט אן התעוררות פון אויבן, נאר עס זאל זיין אזא סארט יראת שמים פון 'מַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם' פון אייער אייגענע ווערק וואס איר וועט אליין זוכה זיין דורך ענקער הארעוואניע און פלאג, אהן קיין הילף, אזוי ווי א 'נֶהֱנֶה מִיגִיעַ כַּפּוֹ' וואס דאס איז די חשוב'סטע מדריגה אין יראת שמים. (כ"ק אדמו"ר שליט"א)

משנכנס אדר

משנכנס אדר מרבים בשמחה

חז"ל זאגן אז משנכנס אדר מרבים בשמחה - חודש אדר דארף מען פארמערן מיט שמחה, און משנכנס אב ממעטין בשמחה - חודש אב דארף מען פארמינערן מיט שמחה. **דער הייליגער רבי פון לובלין דער חוזה זי"ע** האט געזאגט פשט אז באמת דארף א איד זיין שטענדיג בשמחה, נאר חז"ל לערנען אונז דא אז ווען עס קומט צו גיין חודש אדר "מרבים" איז דא א כח צו פארמערן די קדושה און די ליכטיגקייט אויף די וועלט, "בשמחה" דורך שמחה. און חודש אב האט א פארקערטע סגולה, משנכנס אב "ממעטין" קען מען פארמינערן און קלענער מאכן די סטרא אחרא און די כח הטומאה, אויך "בשמחה" דורך זיין פרייליך און זיך מחזק זיין, מיט דעם פארמינערט מען די כח פון שלעכטס.

(שם משמואל)

זיך צוגעוואוינען און צולייגן יעדן טאג נאך אביסל שמחה

דער אלטער רבי פון ווארקא - הרה"ק רבי יצחק זי"ע האט געזאגט פשט אין משנכנס אדר מרבים בשמחה, דער ווארט 'מרבים' קען מען טייטשען א לשון פון 'חינוך' און אויפהאָדעווען (אזויווי די גמרא זאגט 'רבותיה' דינוקא). און וויבאלד עס איז דא א חיוב און א מצוה פון חייב איניש לבסומי בפוריא, **דעריבער דארף מען שוין אנהייבן פון אנהייב חודש אדר זיך 'מחנך' צו זיין און צוגעוואוינען יעדן טאג נאך אביסל און נאך אביסל צו זיין בשמחה**, אזוי ארום ביז דער פורים וועט קומען צו גיין וועט שוין דער מענטש זיין אינגאנצן בשמחה מיט א שלימות'דיגע שמחה.

(שיח שרפי קודש)

חודש אדר א הכנה אויף ניסן

הרה"ק רבי מנחם פון אמשינאוו זי"ע האט עקלערט דער ענין פון שמחה אין חודש אדר. ווייל מיר געפונען אין די תורה אז חודש ניסן ווערט אנגערופען 'עבודה', ווי די תורה זאגט אין פרשת בא "וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה", און דאס גייט ארויף אויף חודש ניסן. און צו עבודת השי"ת דארף מען האבן שמחה, און אהן שמחה הייסט דאס נישט קיין עבודה, ווי דוד המלך זאגט אין **תהלים** "עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה", און דעריבער דארף מען אין חודש אדר זיך פרייען און מרבה זיין בשמחה, כדי ווען ס'קומט חודש ניסן און מ'דארף דינען דעם אייבישטער מיט עבודת השי"ת, זאל דאס זיין א שלימות'דיגע עבודה פיל מיט שמחה.

(כתבי חסידים)

פירותיך מתוקים

דברי תורה אויף פרשת השבוע און ענינא דיומא

וַתֵּכֶל כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד

די תורה הקדושה וויל אונז לערנען מיט דעם די גרויסע כח פון "הַבָּא לִיטָּהֵר מְסַיְּיעִין אוֹתוֹ" ווען איינער קומט מיט א 'רצון' און א תשוקה זיך צו רייניגן און צו הייליגן, און ער וויל מקיים זיין א מצוה, דעמאלטס וועט איהם דער אייבישטער העלפן און ער וועט מצליח זיין דאס צו טוהן, אפילו אסאך מאל איז עס שווער און כמעט אוממעגליך צו טוהן בדרך הטבע, דאָך וועט זיין גוטע ווילן ברענגן אז מ'וועט איהם העלפן פון הימל. און אזוי איז טאקע געווען ביים בויען די משכן, וואס גאר אסאך זאכן זענען געווען 'חוץ לדרך הטבע' און מ'האט געדארפט צוקומען צו נסים (ווי למשל דער בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן וואס איז געלאפן צווישן די קרשים און האט זיך איינגעדרייט ביי די עקן, וכדומה), און דאָך האבן די אידן מצליח געווען אהערצושטעלן די משכן מיט אלע אירע צוגעהערן, וויבאלד זיי האבן שטארק געוואלט און זיך פארלאזט אויפען אייבישטער אז ער וועט זיי העלפן. און דאס שטייט דא אין פסוק "וַתֵּכֶל כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן" ותכל איז א לשון פון נִכְסְפָה וְגַם 'כָּלְתָה' נַפְשִׁי, **זיי זענען אויסגעגאנגען פון גרויס חשק און תשוקה אויפצובויען דער משכן,** און דורך דעם כח איז מקויים געווארן דער המשך פונעם פסוק "וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה", אזוי האבן זיי טאקע געקענט אויפטוהן אלעס וואס דער אייבישטער האט באפוילן.

(אגרא דכלה)

וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן

הרה"ק רבי יעקב אריה פון ראדזימין זי"ע האט געטייטשט, אז דער משכן איז געווען אנגעפילט מיט'ן כבוד פונעם אייבישטער, וויבאלד דער משכן איז געווען געבויט פון די נדבות וואס אידישע קינדער האבן געברענגט פאר'ן משכן, און די אלע נדבות זענען געברענגט געווארן מיט א געוואלדיגע ליבשאפט און השתוקקות צום אייבישטער, און דעריבער שטייט אז דער משכן איז געווען פיל מיט'ן אייבישטער'ס כבוד און ליבשאפט וואס די אידן האבן ארויסגעוויזן.

און דאס האט טאקע געברענגט די 'השראת השכינה' אין משכן אז דער אייבישטער זאל קומען און רוען זיין שכינה אין דער משכן וואס די אידן האבן געבויעט פאר איהם מיט אזא כבוד און ליבשאפט. ווי עס שטייט אין די תורה אז ווען דער 'עָנָן' דער וואלקן איז געווען איבערן משכן איז געווען א סימן אז דער אייבישטער געפונט זיך יעצט דא, און דאס זאגט דער פסוק "וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד" פארוואס האט דער וואלקן איבערגעדעקט דער משכן און דער אייבישטער האט דארט גערוהט, וויבאלד "וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן" אז די אידן האבן עס אנגעפילט מיט זייער ליבשאפט און השתוקקות צום אייבישטער, דאס האט געברענגט צו די השראת השכינה.

(ליקוטי אביב)

וַיִּקַּח וַיִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֶל הָאָרֹן

געווען איז אמאָל אן עלטערע חסיד וואס פלעגט פארן צום צדיק **הרה"ק רבי שמואל אליהו פון זוואלין זי"ע** (רבי שמואל אליהו איז געווען א זוהן פון **הרה"ק רבי יחזקאל'ע קאזמירער זי"ע**, און דער פאטער פון **הרה"ק רבי ישראל פון מאדזשיץ - דער בעל דברי ישראל זי"ע**). ווען דער זוואלינער צדיק איז נפטר געווארן האט דער חסיד שטארק געטראכט ביי זיך אויב ער זאל ממשיך זיין ווייטער און פארן צום נייער רבי'ן וואס די חסידים האבן אויפגענומען, דאס איז געווען זיין זוהן **דער מאדזשיצער רבי - רבי ישראל זי"ע,** און ער האט מחליט געווען ביי זיך אז צום נייעם רבי'ן פאָרט ער שוין נישט, ער איז שוין גענוג אלט און מכובד צו פאָרן צו א יונגער רבי'...

עס איז אדורכגעגאנגען א שטיק צייט, און דער נאמען פונעם **מאדזשיצער רבי זי"ע** איז געווארן שטארק באקאנט מיט זיין כח פון תורה און קדושה, און פילע חסידים זענען געפארן צו איהם, ביז דער אלטער חסיד האט געטראכט ביי זיך, אויב אזוי אפשר איז דאָך כדאי אויסצופראבירן דעם נייער רבי, איך וועל פארן און זעהן אויב ער געפעלט מיר.

ווען ער איז געקומען קיין מאדזשיץ און ער האט שלום גענומען פונעם רבי'ן, האט ער זיך געוואַגט און געפרעגט דעם רבי'ן "פארוואס ווען איך פלעג קומען צו פארן צו אייער טאטע, פלעג איך תיכף פילן א ליכטיגקייט און א קדושה, אבער דא פיל איך דאס נאכנישט?"... האט איהם דער דברי ישראל געענטפערט, עס שטייט אין פסוק "וַיִּקַּח וַיִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֶל הָאָרֹן" אז משה רבינו האט גענומען די לוחות און ער האט זיי געלייגט אינעם אָרון, און לכאורה דאס ווארט "וַיִּקַּח" איז איבעריג, און עס וואלט געקענט שטיין נאר "וַיִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֶל הָאָרֹן" אז ער האט געלייגט די לוחות אינעם ארון (און פון דעם וועלן מיר אליינס וויסן אז ער האט זיי פריער געהאט גענומען אין זיינע הענט, ווייל מען דארף 'נעמען' א זאך איידער מען וויל עס ערגעץ 'אריינלייגן'). נאר דער פשט איז -האט דער צדיק געזאגט- די תורה הקדושה לאזט אונז דא הערן אז עס גייט צוזאמען "וַיִּקַּח וַיִּתֵּן" **לויט וויפיל א איד קומט 'נעמען' פונעם צדיק, אזויפיל וועט איהם דער צדיק 'געבן',** אבער אויב מ'קומט נישט צום צדיק מיט א ערנסטע כוונה, און מ'פלאַנט נישט באמת מקבל צו זיין פון איהם, דעמאלטס וועט מען טאקע גארנישט פילן.

דער חסיד איז געווארן זייער איבערגענומען פון די טרעפליכע ווערטער וואס דער צדיק האט איהם געזאגט, און עס איז איהם אריין טיף אין די ביינער. און פון דעמאלטס איז ער שוין געבליבן דבוק און צוגעבינדן צום **דברי ישראל זי"ע,** און פלעגט קומען צו פארן צו איהם אָפט ווי א חסיד צו זיין רבי.

(ישא ברכה)

א נקודה...

הרה"ק דער רבי רבי בונם פון פרשיסחא זי"ע האט געזאגט:

א איד דארף אלעס טוהן לשם שמים, אבער מ'דארף זעהן אז דער 'לשם שמים' זאל אויך געטוהן ווערן 'לשם שמים'...

אוצר הכרם

אן אוצר פון ידיעות, הלכות, און מנהגים בענינא דיומא

גארנישט איז געגאנגען לאיבוד

אין פסוק שטייט (ל"ח כ"ד) כָּל הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ, שרייבט דער **אור החיים הקדוש,** אז די תורה הק' לאזט אונז דא הערן א געוואלדיגע חידוש און א וואונדערליכע זאך וואס איז געווען ביים מאכן די זאכן פאר'ן משכן. ווייל געווענליך איז די מציאות אז ווען א מענטש נוצט גאלד זילבער אדער אייזן וכדומה צו מאכן דערפון א כֵּלִי, פאלט אבער אוועק געוויסע חלקים פון די גאלד, און על כל פנים עטליכע ברעקלעך פאלן זיכער אוועק, בשעת מ'ארבעט מיט די גאלד, ווען מ'שניידט און מ'בייגט ממילא ווערט פארלוירן עטליכע חלקים וואס ווערן נישט א חלק פון די כלי. און דא ביי די עבודות פונעם משכן וואלט אויך געדארפט אזוי זיין בדרך הטבע, ספעציעל ווען מ'האט געשניטן דינע פעדימער פון גאלד, וואס דאס איז גאר א האקעלע ארבעט און איז גורם אז ברעקלעך זאלן פארלוירן גיין, און אויף דעם זאגט דא דער פסוק "כָּל הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה" אז דאס 'גאנצע' גאלד פון די נדבות איז אריין אין די מלאכת המשכן אהן דעם וואס ס'זאל פארלוירן גיין אפילו איין טראפ, וואס דאס איז א נס.

און נאך א נס איז געשען -זאגט דער **אוהחה"ק**- ווייל געווענליך ווען א מענטש גרייט אהן מאטריאל צו מאכן דערפון א כלי, ספעציעל ווען מ'גרייט אהן פעדימער צו נייען דערפון א בגד, איז דאָך נישט מעגליך צו וויסן פון פריער די פונקטליכע מאָס וויפיל מען וועט דארפן האבן פאר'ן בגד, און מען גרייט אהן אדער אביסל צופיל אדער צו ווייניג. און דא ביי די מלאכת הקודש פונעם משכן איז געשען א נס אז וויפיל מ'האט אנגעגרייט אזויפיל איז טאקע אריין אינעם בגד, און עס איז קיינמאל נישט געבליבן איבעריג (אפילו וואס האט נישט באמת אויסגעפעלט פאר'ן בגד איז אויך אריין בדרך נס). און דאס זאגט דא די תורה כָּל הַזָּהָב 'הֶעָשׂוּי' לַמְּלָאכָה, וויפיל גאלד מען האט געמאכט און אנגעגרייט פאר די ארבעט, אזוי פיל איז אריין בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ.

א חידוש אינעם משכן

אגב, אין דעם ענין פון שניידן דינע פעדימער פון די גאלד, מערקט אהן דער **רמב"ן** אז דאס איז די איינציגסטע מלאכה וואס די תורה הק' שרייבט ארויס גענוי דעם סדר וויאזוי מ'האט דאס געמאכט, ווי עס שטייט אין פסוק (ל"ט ג') וַיְרַקְּעוּ אֶת פַּחֵי הַזָּהָב וְקִצֵּץ פְּתִילִם, אז מ'האט דין געמאכט בלעכן פון גאלד און מ'האט געשניטן די פעדימער פון דעם, וואס ביי קיין שום אנדערע מלאכה געפונען מיר נישט אז די תורה זאל באשרייבן וויאזוי מ'האט דאס געמאכט. און דער רמב"ן איז מסביר דער טעם, וויבאלד דאס איז געווען א נייע ערפינדונג וואס איז נישט געווען ביז אהין, און נאר ביי די מלאכת המשכן איז דאס געווען די ערשטע מאל וואס מ'האט מחדש געווען אזא זאך אז מ'קען מאכן דינע פעדימער פון גאלד און זיי שפינען און נייען פונקט אזויווי אנדערע פעדימער פון וואָל און פלאקס וכדומה, און דעריבער ווערט דאס ארויסגעשריבן אין די תורה.

הילולא דצדיקיא

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק
רבי ישעיה מושקאט פון פראגא זי"ע
הרי בשמים ראשי בשמים

יארצייט:
ה' אדר תרכ"ח

רבי ישעי' איז געבוירן געווארן אינעם יאהר תקמ"ג אין די שטאט ווארשא צו זיין פאטער **רבי יעקב משה זצ"ל** וואס איז געווען א צדיק א ירא שמים און א נגיד, און איז געווען א תלמיד פונעם **קאזניצער מגיד זי"ע**.

פון זיין פריסטער יוגנט האט רבי ישעי' געהארעוועט אויף תורה, און זיין נאמען איז גאר שנעל באקאנט געווארן אלס א גאון און א למדן וואס איז באקאנט אין אלע מקצועות אין תורה. רבי ישעי' האט אויך געשריבן פילע חידושים און כתבים סיי אין נגלה און סיי אין חסידות, ווי אויך האט ער געשריבן פילע תשובות אין הלכה צו די גדולי הדור וואס האבן שטארק געשעצט זיין דעת תורה און זיין פסק הלכה.

ווען רבי ישעי' איז געקומען אין די יארן, האבן אסאך געוואלט זוכה זיין צו האבן אזא חתן, און זיי האבן געוואלט כאפן דעם טייערע מציאה פאר זיך. **דער הייליגער חוזה - דער רבי פון לובלין זי"ע** איז געווען זיין שדכן, און ער האט אנגעטראגן רבי ישעי'לעס שידוך מיט זיין רעביצין די טאכטער פון **הרה"ק רבי יצחק ראדווילער זי"ע** - א זוהן פונעם **רבי רבי מיכל'ע דער זלאטשובער מגיד זי"ע**.

רבי ישעי' איז געווען דער וואס האט פארשריבן די הייליגע דברי תורה פון זיין שווער הרה"ק רבי יצחק זי"ע, און שפעטער האט מען פון זיינע כתבים ארויסגעגעבן דעם **ספר 'אור יצחק'** פונעם ראדווילער צדיק זי"ע, וועלכער איז באקאנט אלס איינער פון די שטארקע חסיד'ישע ספרים.

רבי ישעי' איז נאך געפארן צו **הרה"ק רבי ישראל - דער קאזניצער מגיד זי"ע** ביי וועמען זיין טאטע איז נאך געווען פון די מקורבים, און דער הייליגער קאזניצער מגיד זי"ע האט איהם גאר שטארק געשעצט און מקרב געווען צו זיך, ווי ער האט געשעפט פילע הויפענעס פון חסידות און קדושה. נאך די הסתלקות פונעם קאזניצער מגיד זי"ע, האט רבי ישעי' פארגעזעצט צו פארן צו זיין זוהן **הרה"ק רבי משה אליקים בריעה פון קאזניץ זי"ע**.

רבי ישעי' איז געווארן אויפגענומען אלס רב אינעם שטאט **שידלאווצא**, און שפעטער אין **'פראגא'** וואס איז נאנט צו ווארשא (דאס איז נישט דער בארימטער שטאט פראג, נאר א קליינע געגנט אין פוילין וואס איז א טייל און באהאפטן צו די הויפטשטאט ווארשא). ווי געזאגט איז זיין נאמען געווען שטארק באקאנט, און אלע גדולי הדור האבן זיך גערעכנט מיט זיין מיינונג. דארט אין פראגא האבן זיך אנגעהויבן צו קלַאמערן ארום איהם חסידים ואנשי מעשה וואס זענען געקומען מקבל זיין תורה און חסידות פון איהם, און זיי האבן געזען אין רבי ישעי' זייער רבי און וועגווייזער אין אלע ענינים.

רבי ישעי' האט געהאט זייער שטארקע און נאנטע באציאונגען מיט **הרה"ק רבי יצחק מאיר פון גור - דער חידושי הרי"ם זי"ע**, וואס האט נאך דעמאלטס געוואוינט אין ווארשא. זיי האבן זיך נאך געקענט פון זייערע טעג אינאיינעם אין קאזניץ, און עס האט געהערשט צווישן זיי א געוואלדיגע אהבה און ידידות. זייער אסאך שאלות און עצות וואס מ'פלעגט פרעגן פון רבי ישעי' פלעגט ער שיקן קודם פרעגן דעם חידושי הרי"ם און דערנאך פלעגט ער אליינס 'צושטימען' צו די ווערטער פונעם חידושי הרי"ם און צוגעבן זיין ברכה דערויף.

עס ווערט דערציילט אז ווען **רבי ישעי'** האט אנגעפאנגען צו פירן זיין עדה און איז געווארן א רבי, זענען געקומען עטליכע חסידים צום **חידושי הרי"ם זי"ע** און איהם געבעטן אז ער זאל אריבערגיין צו זיין ידיד און איהם מוסר זאגן היתכן ער איז געווארן א רבי... אבער דער חידושי הרי"ם האט זיי געענטפערט "מָמָה נַפְשָׁך אויב איז ער טאקע א 'רבי' (-ראוי צו זיין א רבי) דאן איז דאָך גוט, און אויב נישט, וויל איך נישט מצער זיין מיין חבר".

אמאל איז געווען ערב ראש חודש, און דער חידושי הרי"ם האט געלערנט מיט זיינע תלמידים א שווערע און טיפע סוגיא, און זיי האבן זיך גאר שטארק מפלפל געווען אין די סוגיא. ווען מ'האט געענדיגט לערנען האט דער חידושי הרי"ם געזאגט צו זיינע תלמידים, קומטס לאמיר אריבערגיין אביסל קיין פראגא, און זיי זענען אריבערגעגאנגען צום הויז פון רבי ישעי'. ווי נאר זיי זענען אנגעקומען צו רבי ישעי' האט ער זיך גאר שטארק געפריידט צו זיי און ספעציעל צו זיין ידיד דער חידושי הרי"ם, און רבי ישעי' האט זיי גאר שטארק מכבד געווען. און פלוצלינג -אהן זאגן קיין איין ווארט- האט רבי ישעי' פון זיך אליין אנגעפאנגען צו רעדן אין די סוגיא וואס דער חידושי הרי"ם מיט זיינע תלמידים האבן נאר וואס געלערנט, און ער האט זיי געזאגט א שיינער פלפול אויף דעם סוגיא. און דער חידושי הרי"ם האט שטילערהייט געשטופט און געווינקען פאר זיינע תלמידים זיי זאלן זעהן די אפענע רוח הקודש פון רבי ישעי' ווי ער האט תיכף מרגיש געווען וועלכע סוגיא זיי לערנען, און זיי זאלן זעהן אז ער איז באמת ראוי צו זיין א רבי און א מנהיג ישראל.

בייגאכט האט רבי ישעי' געפראוועט א גרויסע סעודת ראש חודש לכבוד די חשוב'ע געסט, און נאך די סעודה האט ער אהיימבאגלייט דעם חידושי הרי"ם צוריק אין שטאט אריין, און ווען זיי זענען אנגעקומען קיין ווארשא און רבי ישעי' האט זיך געגרייט צוריק אהיימצוגיין קיין פראגא, האט זיך דער חידושי הרי"ם אויסגעדרייט און צוריק אהיימבאגלייט רבי ישעי' קיין פראגא, און דערנאך האט רבי ישעי' צוריק באגלייט דער חידושי הרי"ם קיין ווארשא, און אזוי זענען די צדיקים געגאנגען אהין און צוריק די גאנצע נאכט און זיי האבן זיך נישט געקענט שיידן.

רבי ישעי' איז געווען א גרויסע פַּזְרָן פאר צדקה און זיין גאנצע פארמעגן האט ער שטענדיג אוועקגעטיילט פאר ארימעלייט. אמאל האט מען איהם געפרעגט פארוואס ער טוט דאס, אז דאס גאנצע געלט וואס מענטשן געבן איהם טיילט ער אוועק פאר אנדערע. האט רבי ישעי' געענטפערט מיט א פשטות "**פארוואס גיבן מיר מענטשן געלט, ווייל זיי ווילן מיר מְהַנֶּה זיין און געבן הנאה, מיין הנאה איז צו געבן צדקה**"...

אויך ווערט דערציילט אז אין פראגא האט געוואוינט א בלינדער ארימאן ל"ע וואס זיין פרנסה איז געווען אז ער פלעגט שטיין אויפ'ן גאס און פארקויפן בייגלעך. אמאל זענען אדורכגעגאנגען פאליציאנטן און זיי האבן געזען ווי דער ארימאן פירט א 'געשעפט' אויפען גאס וואס דאס איז נישט געווען לעגאל, און מ'האט געמוזט האבן צו דעם א ספעציעלער ערלויבעניש צו קענען פארקויפן זאכן אויף דער גאס, און דעריבער האבן זיי צוגענומען פון איהם אלע זיינע בייגלעך. צומארגענס אבער איז דער ארימאן ווידער געקומען מיט זיינע בייגלעך צו פארקויפן וויבאלד ער האט נישט געהאט קיין אנדערע פרנסה, און ער האט דאס געמוזט האבן אויף צום לעבן. רבי ישעי' וואס האט זיך דערוואוסט דערפון איז געקומען באלד אינדערפרי און ער האט אפגעקויפט אלע בייגלעך פונעם ארימאן און ער האט באצאלט זייער פולן ווערד, איידער די פאליציאנטן וועלן נאכאמאל קומען איהם כאפן, און אזוי איז אנגעגאנגען דעם סדר יעדן טאג, רבי ישעי' פלעגט קומען באלד אינדערפרי אפקויפן אלע בייגלעך.

ספר
ראשי בשמים
חידושי תנ"ך ואגדות ש"ס מדרש וזוה"ק
מכבוד קדושת אדמו"ר גאון עוזנו ועטרת ראשנו הרב הגאון הצדיק והחסיד האמתי המפורסם לשם לתפארת ולתהלה כקש"ת מו"ה ר' ישעי' מושקאט זצוקלה"ה אשר היה אב"ד ומו"ץ בהרבה קהלות קדושות ובאחרונה שמש בכתר הרבנות כשלשים שנה בק"ק פראגא יע"א:
ווארשא
בדפוס הרבני מו"ה נתן שריפטגיססער נ"י
קחו נא מידנו ברכה לאהליכם
СЕФЕРЪ РУШЕ БЕСАМИМЪ
Коментаръ на 5 книги Мойсея
ВАРШАВА 1878
Въ Типографіи Н. Шрифтгиссера
на улицѣ Налѣвки № 2242

ספר ראשי בשמים

האבן זיינע מקורבים איהם געפרעגט, רבי, איר דארפט דאָך נישט האבן די בייגלעך אויב אזוי פארוואס קויפט איר דאס אפ, איר קענט דאָך געבן די געלט יעדן טאג פאר'ן ארימאן אז ער זאל האבן פון ווי צו לעבן, אבער לאזן ביי איהם די בייגלעך ווייל איר האט סייווי נישט וואס צו טוהן מיט דעם. האט רבי ישעי' זיי געענטפערט א מורא'דיגע מוּסַר הַשֵּׂכֶל "אויב איך קויף אפ ביי איהם אלע בייגלעך און ער קומט אהיים שנעל מיט זיינע ליידיגע קוישן, וועט איהם זיין ווייב שעצן וואס פאר א געלונגענע סוחר ער איז אז ער קען אזוי שנעל פארקויפן די גאנצע סחורה און פארדינען דאס געלט, און מ'וועט איהם מכבד זיין אינדערהיים ווי א איש מצליח, אויב אבער איך וועל איהם סתם געבן צדקה און לאזן די סחורה ביי איהם, וועט איהם נישט זיין אזוי איינגענעם און ער וועט פילן שלעכט אז ער דארף צוקומען צו יענעם, אויב אזוי פארוואס זאל איך איהם צונעמען די הנאה"...

אין זיינע עלטערע יארן האט **רבי ישעי'** געליטן גאר אסאך יסורים וועלכע ער האט אנגענומען באהבה, און פאר דרייצן יאהר האט ער נישט געקענט אראפגיין פון זיין קראנקן בעט ל"ע. אמאל האבן איהם זיינע תלמידים געפרעגט, רבי, אויב יסורים איז א גוטע זאך, אויב אזוי פארוואס געפונען מיר נישט אז מ'זאל מאכן א ברכה אויף יסורים. האט רבי ישעי' זיי געענטפערט "אודאי מאכט מען א ברכה אויף יסורים, שעשה לי כל צרכי, דער אייבישטער טוט פאר מיר אלע מיינע געברויכן און אלעס וואס איז גוט פאר מיר"...

רבי ישעי' איז נסתלק געווארן אום **ערב שב"ק ה' אדר אין יאהר תרכ"ח**, און ער איז באוויינט געווארן דורך די גדולים און צדיקים, און איז באערדיגט געווארן נאך פאר'ן זמן כניסת השבת. און זיינע הייליגע דברי תורה זענען שפעטער געדרוקט געווארן אין זיינע ספרים **הרי בשמים** און **ראשי בשמים**.

נוטעי הכרם

תולדות פון די הייליגע רבי'ס פון אלכסנדר

מאמר כ"ו

- כ"ק מרן הגה"ק רבי **שרגא פייבל מגריצא** זי"ע, כ"ב תשרי תר"ט
- כ"ק מרן רבינו **יחיאל** - דער **אלטער רבי** זי"ע, י"ד שבט תרנ"ד
- כ"ק מרן רבינו **ירחמיאל ישראל יצחק** - דער **ישמח ישראל** זי"ע, כ"ט טבת עת"ר
- כ"ק מרן רבינו **שמואל צבי** - דער **תפארת שמואל** זי"ע, כ"ט תשרי תרפ"ד
- כ"ק מרן רבינו **יצחק מנחם** - דער **לעצטער רבי** אין אלכסנדר פולין הי"ד, כ"ג אלול תש"ב
- כ"ק מרן רבינו **יחיאל מנחם** - דער **רבי זכרונו לברכה**, ו' מרחשון תשמ"ט

וויינען פאר אלע אידן

די עבודת התפלה פונעם **אלטער רבי'ן זי"ע** איז געווען א 'שֵׁם דָּבָר' ווי ער פלעגט אפרעכטן א דאווענען מיט א געוואלדיגע נעימות מיט א זיסקייט פון דביקות און געגועים צום אייבישטער. ווי אויך פלעגט ער זיך אסאך אויסוויינען ביים דאווענען מיט הייסע טרערן און זיין צובראכן הארץ צום אייבישטער, און יעדער וואס איז נאר געשטאנען דערביי איז נתעורר געווארן און געכאפט א געפיל פון תשובה און חרטה, הערנדיג זיין הייליגע קול.

אין ווארשא האט געוואוינט א חשוב'ער אלכסנדר חסיד **הגה"ח רבי יונתן אייבעשיץ ז"ל** (ער איז געווען א דיין אין ווארשא, און אסאך חידושי תורה און סיפורים פון רבותינו הק' מאלכסנדר וואס ווערט געברענגט אין ספרים, קומט פון איהם, וואס ער האט דאס מעתיק געווען און אפגעשריבן). און ער האט דערציילט אז ער איז געווען אלס קליין יונגל אין אלכסנדר ביים **אלטער רבי'ן זי"ע** און עס איז איהם נאך איינגעקריצט אין זכרון ווי שטארק דער אלטער רבי פלעגט וויינען ביים דאווענען, אזוי ווייט אז ער אלס קליין יונגל האט זיך גאר שטארק געוואונדערט אויף וואס וויינט דער רבי אזויפיל, און ער האט נישט געקענט פארשטיין וואס עס דריקט איהם אזוי צו וויינען, און פון גרויס וואונדער האט ער דעמאלטס געפרעגט איינער פון די רבנים וואס פלעגט קומען צו פארן קיין אלכסנדר, "פארוואס וויינט עפעס דער רבי אזויפיל?", און דער רב האט איהם געענטפערט **"דער רבי וויינט פאר אלע אידן"...**

און אזוי שרייבט טאקע **דער אלטער רבי זי"ע** אין זיין הייליגע צוואה פאר זיינע קינדער אז דער עיקר איז מ'זאל אינזין האבן ביים דאווענען מיט כוונה און מיט געוויין. און ער ברענגט דארט אויך פונעם **ספר תפארת שמואל** אויפען רא"ש (פון הגאון רבי אהרן שמואל קאיידענאווער זצללה"ה) אין מסכת ברכות וואס ער ברענגט פונעם **רי"ף,** אז איינער וואס וויינט ביים דאווענען, טוען מיטוויינען מיט איהם די שטערנס און די מזלות פונעם הימל...

דאס גרויס דביקות

עס האט דערציילט דער בארימטער חסיד און גאון **רבי שמחה'לע אבערבוים זצ"ל** אז אמאל אלס יונגערמאן האט ער געוואלט אינאיינעם מיט **רבינו הק' דער ישמח ישראל** גיין זיך טובל'ען אין מקוה דעם ערשטן טאג יום טוב סוכות פאַרטאָגס תיכף נאך **דער אלטער רבי זי"ע** וועט ארויסקומען פון מקוה (זיי האבן זיך געוואלט טובל'ען דארט די ערשטע נאכ'ן אלטער רבי'ן זי"ע), און זיי האבן געווארט א גאנצע נאכט אז דער אלטער רבי זאל גיין אין מקוה, און פארטאגס האבן זיי געזען ווי דער אלטער רבי גייט אריין אין מקוה. ווי נאר דער אלטער רבי איז ארויסגעקומען, איז זיין זוהן דער ישמח ישראל אינאיינעם מיט רבי שמחה'לע געלאפן זיך טובל'ען, אבער ווי נאר זיי זענען אנגעקומען צום וואסער האבן זיי געפילט אז דאס וואסער איז געפערליך הייס און מ'קען זיך בכלל נישט טובל'ען דערין, עס איז פשוט געווען אוממעגליך. זיי האבן געוואַרט דארט א לענגערע צייט און פראבירט עטליכע מאָל אריינצוגיין אינעם מקוה, אבער זיי האבן בשום אופן נישט געקענט פון די געוואלדיגע היץ פון די קאכעדיגע וואסער. בלית ברירה זענען זיי ארויס פון מקוה אהן זיך טובל'ען, און זיי האבן באשלאסן אז מ'מוז גיין זיך אומקוקען אויפען רבי'ן זעהן צו עס האט איהם גארנישט פאסירט, ווייל ער האט זיך זיכער אפגעבריהט דעם גאנצן קערפער פון די הייסע וואסער, אבער ווי ערשטוינט זענען זיי געווארן ווען זיי זענען אנגעקומען צום טיר פונעם סוכה, און זיי האבן געהערט ווי דער אלטער רבי זאגט תהלים מיט א ברען און מיט גרויס דביקות, און ער בעט זיך אויס אויפען קול **"זיסער באשעפער סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה"...** פארשטייט זיך אז זיי זענען נישט אריין שטערן דעם אלטער רבי'ן פון זיין עבודה.

הגה"ח רבי שמחה אבערבוים זצ"ל

עטליכע שעה שפעטער ווען דער ישמח ישראל איז אריין צו זיין טאטן האט ער איהם געפרעגט אויב ער האט זיך נישט אפגעבריהט פון די הייסע מקוה, האט דער אלטער רבי געענטפערט מיט א פשטות **"איך האב גארנישט געפילט"...** און רבי שמחה'לע פלעגט צולייגן אז מיט א מענטשליכער שֵׂכל קען מען בכלל נישט פארשטיין וויאזוי דער אלטער רבי איז אריין אין אזא מקוה.

רביה"ק דער ישמח ישראל זי"ע, האט זיך אמאל אויסגעדריקט אויף די אויבנדערמאנטע מעשה, ווען ער האט געהערט זיין טאטן זאגן תהלים "זיסער באשעפער סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה", **דער טעם ליגט מיר נאך אין מויל,** ביז היינט געדענק איך נאך די זיסקייט און מתיקות מיט וואס מיין טאטע האט געזאגט די תהלים...

נישט אינזין געהאט

אין **ספר תפארת ישראל** ברענגט דער מחבר הגאון החסיד **רבי מנשה פריימאן ז"ל**, אז ער האט געהערט אז דער אלטער רבי האט אמאל געלאזט רופען איינער פון זיינע נאנטע מקורבים, און ער האט איהם געבעטן בסוד סודות און מיט א תנאי אז ער זאל קיינעם נישט דערציילן, אז ער זאל געבן פאר'ן רבי'ן ניין און דרייסיג מלקות (ווי דער מנהג איז אין טייל מקומות ערב יום כיפור אז מ'גיבט מלקות, אפצוקומען מיט דעם א עונש פון מלקות ח"ו), וויבאלד עס דאַכט זיך איהם אז ער האט נישט גוט אינזינען געהאט יענעם טאג ביים זאגן דעם אייבישטער'ס נאמען אין איינע פון די ברכות אין שמונה עשרה...

כוונת התפלה

עס האט דערציילט **דער רבי זכרונו לברכה - מרן רבי יחיאל מנחם זצוקללה"ה,** אז דער גאון און צדיק **רבי יהושע'לע קוטנער זי"ע** איז אמאל געווען אין אלכסנדר ביים **אלטער רבי'ן זי"ע.** און אינמיטן זאגן איזהו מקומן ביי די סדר קרבנות פון פאר'ן דאווענען, האט **רביה"ק דער ישמח ישראל** באמערקט ווי רבי יהושע'לע האט געגעבן א פאטש מיט די הענט פון גרויס שמחה, און ער האט געמאכט א סימן פון התפעלות צו זיך אליין. דער ישמח ישראל איז געווען נייגעריג צו וויסן לשמחה מה זו עושה, וואס האט דא אזוי שטארק דערפרייט דעם גאון אינמיטן דאווענען. נאכ'ן דאווענען איז דער ישמח ישראל צוגעגאנגען צו רבי יהושע'לע איהם פרעגן איבער דעם וואס ער האט פריער באמערקט אז ער האט אזוי שטארק אויפגעשיינט אינמיטן איזהו מקומן. האט איהם דער קוטנער גאון מיטגעטיילט מיט פרייד אז היינט אינמיטן זאגן איזהו מקומן איז איהם איינגעפאלן א תירוץ אויף א שווערע קושיא וואס באדערט איהם שוין אויפען רמב"ם א לאנגע צייט, און היינט איז עס איהם פארענטפערט געווארן אינמיטן דאווענען, און דעריבער איז ער דעמאלטס אויפגעשפרינגען פון פרייד...

דער ישמח ישראל איז זייער נתפעל געווארן פון דער קוטנער רב'ס גאונות ווי אינמיטן דאווענען בליצט איהם איין אין זיין מוח אזא לומדישע תירוץ אויפען רמב"ם, און ער האט דאס איבערדערציילט פאר'ן אלטער רבי'ן מיט גרויס התפעלות וואס ער האט אליינס געזען ווי דער קוטנער רב פארענטפערט א שווערן רמב"ם אינמיטן איזהו מקומן. ווען דער אלטער רבי האט דאס געהערט, האט ער געקרעכצט מיט רחמנות און מיטלייד אויפען גאון מיט זיין שארפע מח וואס עס פאלט איהם נעבעך איין תירוצים אויפען רמב"ם אינמיטן דאווענען... ווייל ביים דאווענען דארף מען אינזין האבען בלויז דאס דאווענען און נישט עפעס אנדערש.

להערות וכן לקבל הגליון באי-מייל kerembeisshmiel@gmail.com